

Brief aan de informateur namens de Nederlandse mediasector

Lisa

Foto: Remko de Waal, ANP

Amsterdam, 18 november 2025

Geachte heer Buma,

Voor het eerst in de geschiedenis slaan alle grote Nederlandse media, publiek en privaat, de handen ineen om de informateur te benaderen. Daar is een urgente reden voor: onze samenleving verliest haar greep op een op waarheidsvinding gerichte en pluriforme informatievoorziening door de dominante rol van mondiale techbedrijven. Dit vormt een ernstige bedreiging voor de democratische weerbaarheid, maar ook voor de strategische autonomie en daarmee de veiligheid van Nederland.

De nieuws- en informatievoorziening aan burgers komt steeds meer in handen van mondiale techbedrijven met commerciële doelstellingen. Democratische waarden maken daar geen deel van uit. Een goed antwoord op deze ontwikkeling vraagt om innovatie en creativiteit van ons, maar ook om een vernieuwende aanpak van het mediabeleid in Nederland. Een aanpak die niet primair de huidige structuren beschermt, maar het toekomstige medialandschap – en daarmee onze democratie – versterkt.

Nu ‘veiligheid’ een van de hoofdpunten is op uw agenda voor de komende periode, pleiten wij er bij u voor om ook de veiligheid van de informatievoorziening een urgent thema te maken in de komende formatiebesprekingen.

Nederlandse media onder druk

Waar sociale media ons informatielandschap al ingrijpend veranderden, zetten generatieve AI-toepassingen nu een volgende, fundamenteelere transformatie in gang. Burgers die online informatie zoeken, krijgen hun antwoorden steeds vaker van een op AI gebaseerde zoekmachine, chatbot of virtuele assistent, in plaats van journalistieke of andere redactioneel gecontroleerde bronnen. Inmiddels gebruikt één op de negen jongvolwassenen generatieve AI voor hun informatievoorziening.

AI biedt ongekend veel mogelijkheden, die mediapartijen zullen omarmen. Maar er zijn ook grote risico's aan deze technologie verbonden. De antwoorden van AI-toepassingen zijn regelmatig niet betrouwbaar, vaak eenzijdig, en moeilijk te controleren. De systemen zijn gevoelig voor beïnvloeding en produceren bovendien dikwijls onnauwkeurige of verzonnen informatie, die niet weersproken kan worden. De onderliggende algoritmes en de oorsprong van trainingsdata blijven grotendeels een black box. AI-bedrijven laten zich niet aanspreken op de inhoud of het resultaat van hun productie. Dit heeft grote gevolgen voor de kwaliteit, betrouwbaarheid en diversiteit van informatie die mensen bereikt.

Omdat gebruikers hun informatie rechtstreeks van AI-toepassingen krijgen, houden techbedrijven gebruikers op hun eigen platform. Tegelijkertijd gebruiken deze bedrijven onze journalistieke content zonder onze toestemming om hun modellen te trainen. Samen zorgt dat ervoor dat nieuwsorganisaties op grote schaal bereik en inkomsten mislopen. Dat verzwakt niet alleen ons medialandschap, maar vervolgens ook de kwaliteit van de informatie waarop AI-modellen zijn getraind. Die verarmt naarmate er minder onafhankelijke, door mensen gemaakte journalistiek overblijft. Zo dreigt een neerwaartse spiraal die de kwaliteit van de publieke informatievoorziening en daarmee de democratische weerbaarheid van onze samenleving aantast. Hoe minder ruimte voor journalistieke verslaggeving, hoe minder we weten wat er in ons land en in de wereld werkelijk gebeurt.

Dit is geen normale concurrentiestrijd meer tussen een oude en nieuwe sector. Het gaat nu om de vraag: welke digitale infrastructuur voor informatievoorziening aan de samenleving krijgt uiteindelijk de overhand? Zijn het de algoritmes van Amerikaanse en Chinese techreuzen waar we geen zeggenschap over hebben en die geen verantwoordelijkheid nemen? Of bouwen we aan een innovatief, door democratische waarden gedreven Nederlands digitaal ecosysteem waarbij AI kan floreren maar mediapartijen de ruimte houden om burgers van betrouwbare informatie te voorzien?

Daadkrachtig beleid nodig

We zijn bereid de handen ineen te slaan om onze innovatiekracht in te zetten voor een krachtig, onafhankelijk en aantrekkelijk digitaal medialandschap. Wat we hiervoor nodig hebben, is vernieuwende politieke visie en daadkrachtig beleid van onze overheid.

1. Geïntegreerd media- en technologiebeleid

- De overheid moet media en technologie geïntegreerd benaderen, bij voorkeur onder verantwoordelijkheid van één (coördinerend) bewindspersoon. Mediaproductie, -presentatie en -consumptie worden immers gedreven door technologie; de twee beleidsterreinen zijn niet langer te scheiden. Die integrale benadering in beleid is bovendien noodzakelijk om de Nederlandse media als geheel te versterken.
- Er wordt veel geïnvesteerd in AI, en Nederland wil daarin koploper zijn, maar de nieuwsvoorziening en haar cruciale rol in het AI-ecosysteem is nu geen integraal onderdeel van die plannen. Betrek de mediasector er expliciet bij. En zorg dat het beleid de media in staat stelt bij te dragen aan nieuwe AI-technologie.
- Een geïntegreerde aanpak vereist bovendien geïntegreerd toezicht – zeker waar sprake is van oneerlijke concurrentie tussen lokale en mondiale spelers – dat erop is gericht de pluriformiteit, onafhankelijkheid en aanspreekbaarheid van de informatievoorziening aan Nederlandse burgers te waarborgen, op welk platform dan ook.

2. Snelle, stevige implementatie van Europese wetgeving

De Europese Unie heeft stappen gezet om de Europese democratieën te beschermen tegen de machtsconcentratie van 'Big Tech'. In het belang van een weerbare democratische samenleving en een innovatieve en pluriforme Europese technologie- en mediasector is het essentieel dat Nederland op Europees toneel een stevigere positie inneemt.

- In Nederland moet Europese wetgeving, zoals de Europese AI Act, snel en strikt worden doorgevoerd, op een wijze die onze mediasector daadwerkelijk beschermt tegen mondiale techreuzen. Daarbij is vooral transparantie door techbedrijven en mogelijkheden om illegale scraping tegen te gaan van cruciaal belang. Zo worden deze partijen gedwongen om binnen democratische en rechtsstatelijke kaders te opereren en behoudt de mediasector op haar beurt de waarborgen die nodig zijn om te innoveren.

Op initiatief van Stichting Democratie en Media vraagt de voltallige Nederlandse mediasector, zowel privaat als publiek, de politiek om een daadkrachtig antwoord in het eerstvolgende regeerakkoord. Wachten op een volgende kabinetsperiode zal te laat zijn.

Met vriendelijke groet,

ANP, Martha Riemsma (directeur)

BDUmedia, Ton Roskam (algemeen directeur)

De Correspondent, Sabine Bijleveld (directeur)

De Groene Amsterdammer, Pieter Elshout (directeur)

Erdee Media Groep, Cornell Heutink (directeur)

DPG Media, Erik Roddenhof (CEO)

FD Mediagroep, Eugenie van Wiechen (algemeen directeur)

Follow the Money, Jan-Willem Sanders (directeur)

Mediahuis Nederland, Rien van Beemen (CEO)

Mediahuis NRC, Dominic Stas (CEO)

NDP Nieuwsmedia, Herman Wolswinkel (directeur)

Nedag Uitgevers/Nederlands Dagblad, Vincenza La Porta (directeur-uitgever)

NLPO, Eric Horvath (directeur-bestuurder)

NOS, Renate Eringa (algemeen directeur)

NPO, Lucien Brouwer (bestuursvoorzitter)

NVJ, Thomas Bruning (algemeen secretaris)

OneWorld, John Olivieira-Siere (uitgever)

Roularta Media Nederland, Marjolein Denekamp (CEO)

RPO, Jan Müller (directeur-bestuurder)

RTL Nederland, Sven Sauvé (CEO)

Talpa Network, Joost Brakel (CEO)

Vrij Nederland, Sander Heijne (hoofdredacteur)

Stichting Democratie en Media, Nienke Venema (directeur-bestuurder)

